

Lliberals de per riure

Un any y mitj enrera, quant en Canalejas arribá al poder en virtut de la maquiavélica conspiració contra en Moret, els republicans siguerem bastant indulgents amb el nou ministeri y fins a cert punt perdonarem el seu pecat d'aver arribat al poder per medis gens airoso, am l'esperansa de que tal volta en Canalejas impulsaria la política espanyola per camins francament democràtics. Sabiem que'n Moret tenia una voluntat débil, poch apropiada pera portar a cap les grans reformes que a Espanya son indispensables y olvidant la volubilitat d'en Canalejas, creyem haber trobat l'home que afirmés vigorosament am fets el sentiment lliberal del nostre poble; en Canalejas tenia una historia que permetia que hi posessim esperances y el creyem valent per fer quelcom d'important. Y han anat passant els dies y els mesos y hem vist am pena com ens habiem equivocat de mitj a mitj.

No sé si la fatalitat ha perseguit a n'en Canalejas, posantlo a proba en circumstancies decisives; lo cert es que no sols no ha realitat la seva obra democrática, transformadora, sinó que ha donat proves de no saberse sortir dels procediments estrets dels seus antecessors; ha anat seguint rutinariament el camí d'en Maura, sense que per la seva part se vejés una franca voluntat de canviar radicalment la política nacional.

El seu programa era extens, bonich; ha comensat a desenvoluparlo y ho ha fet en forma qu'ha disgustat a tothom. Si sincerament volia fer obra lliberal no podia esperar l'aplauso de les dretes, rutinaries y egoistes; però podia aspirar a la aprobació, a la col·laboració de totes les esquerres, inclús les antidinàstiques. No es pot negar que ha treballat, que ha donat proves de no ésser inactiu; apart dels discursos que diariament fa als periodistes, ha realitat una obra en el Parlament que requereix una voluntat perseverant. Però la seva obra no es la que podia es-

perarse de un demócrata; ha sigut una obra incolora, insustancial; apenes si val la pena de parlarne seriament.

El problema clerical l'escomet amb una llei com la del candau, quina tendencia fa suposar lo que será la d'Associacions. La llei del servei militar obligatori es també una mixtificació democrática, y la de substitució dels consums tampoch ha resultat d'importancia práctica. Y aixó constitueix casi tot el seu haber.

De manera que en Canalejas no ha realitat amb un any y mitj cap obra important que fassi ressaltar els seus sentiments democràtics y en cambi ha comés errades d'importancia.

¿A qué obeeixen les seves equivocacions?

En Melquiades Alvarez deia en un gran discurs, que en Canalejas sent molt poc la dignitat del governant y que té un gran amor al poder, lo que fa que passi per grans humiliacions avants que anarsen de la poltrona presidencial. Jo m'inclino a creure aixó avants que pensar que trepitja per gust la seva historia política. Y quant l'Alvarez feia tals afirmacions encara no s'havia fusellat al fogoner del «Numancia»; però eran ja tantes les claudicacions d'en Canalejas que inspiraba desconfiansa general.

L'aversió a n'en Canalejas aumenta de dia en dia; avuy ja ningú creu en la democratisació d'Espanya per obra d'ell. Y si en Canalejas no ho fa tampoch hi ha cap altre polític monarquic que tingui condicions per ferho. De modo que sense un cambi de regim s'interromp de fet el curs de l'histoire del nostre poble.

Quant en totes les nacions civilisades se realisan reformes polítiques y socials de trascendental importancia, es una vergonya el nostre estancament; la nostra dignitat queda humiliada devant del mon y aixó no devem consentirho.

Jo entenc que la nostra actitud deu

ésser de franca hostilitat als governants del regim; devem procurar impedir la seva vida pera impedir les desastroses conseqüencies de la seva actuació.

Ha arribat el moment de declarar solemniament la incompatibilitat de les nostres conviccions democràtiques amb el regim vigent. Sols devem esperar pera fer via avant, un cambi complet de les institucions polítiques del nostre poble, y ens ofereix una garantia de lograrho la Conjunció republicana-socialista de la qual nostre partit ne forma part. Aquesta forsa democrática compleix noblement son dever de provocar el desvetllament de les energies nacionals de un a l'altre cap d'Espanya, y se veuen palpablement els efectes segurs de la seva propaganda, ja que arreu surgeix potentíssim l'entusiasme popular envers els ideals republicans.

Entre les negrors del present veyem una llum de salvació; abandonem el fatalisme pesimista y unim el nostre esforç honrat y sincer, als que treballen per la salut de la patria y per el triomf de la llibertat.

JOSEP COLL.

Arrencada de un gran prestigi

Tots quants hagin llegit «El Poble Catalá» del 18 del corrent, poden haver apreciat les opinions que respecte den Pius Baroja formula en Marcel Domingo en lo seu article *César ó Res*. L'estudi polític que de la retirada den Pius Baroja fa l'incansable periodista, está magistralment escrit. No te res de mortificant pera el gran lluitador republicá, malgrat el seu pesimisme y la fúnebre deserció del republicanisme espanyol y del partit radical. Que sigui un desenganyat d'aquest, els seus motius tindrá, pero del altre, no hi veiem la punta. A nostre entendre, aital resolució es un error o una excusa. Hi ha coses que no s'expliquen, y aquesta, la arrencada, es una d'elles.

Pius Baroja ha sigut un gran propa-